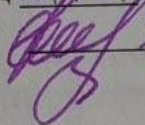

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра приватного права

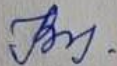
Затверджено
Науково-методичною радою
Університету,
протокол від 19.10.2022 № 9
Голова НМР С.Супруненко

Робоча програма
навчальної дисципліни
«Сімейне право України»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
(денної та заочної форми навчання)
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»
освітня програма: «Правове регулювання публічних
та приватних відносин»

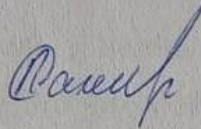
Статус дисципліни: вибіркова

Робоча програма навчальної дисципліни «Сімейне право України» складена на основі освітньо-професійної програми «Правове регулювання публічних та приватних відносин» першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 081 «Право», затвердженої Вченою радою Університету «19» 09 2022 р., протокол № 3.

Укладачі:

І.В. Чеховська, д.ю.н., професор,
в.о.завідувача кафедри приватного права

Л.О. Самілик, к.ю.н., доцент, доцент
кафедри приватного права

Рецензенти:

Н.Б. Новицька, д.ю.н., с.н.с., професор
кафедри приватного права

Т.О.Мацелик, д.ю.н., професор, професор
кафедри публічного права

Гарант освітньої програми

А.В. Гарбінська-Руденко, к.ю.н., доцент,
доцент кафедри публічного права

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою приватного права, протокол від «03» 10 2022 р. № 5.

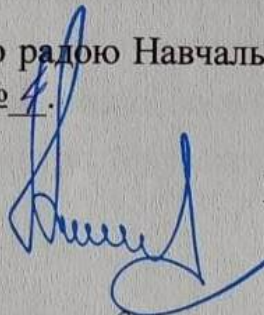
В.о.завідувача кафедри
професор

І.В.Чеховська, д.ю.н.,

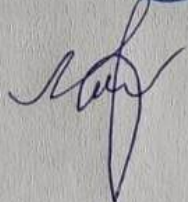
Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права, протокол від «05» 10 2022 р., № 4.

Голова Вченої ради ННІ права

В.В. Топчій, д.ю.н., професор

Завідувач відділу планування,
організації та контролю
освітнього процесу

Л.В. Мілімко, к.ю.н., доцент

Реєстраційний № _____

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Передмова.....	4
2. Опис навчальної дисципліни.....	5
3. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями.....	10
4. Критерії оцінювання.....	23
5. Засоби оцінювання.....	30
6. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю.....	31
7. Рекомендована література.....	35

1. Передмова

Глибоке засвоєння здобувачами правових засад регулювання сімейних відносин є необхідною умовою формування кваліфікованих юристів. У діючому сімейному законодавстві закладені принципи регулювання сімейних відносин, які відповідають конституційним основам, концепції державної сімейної політики, міжнародним стандартам в галузі правового забезпечення сім'ї.

Метою навчальної дисципліни «Сімейне право України» є засвоєння положень сімейного законодавства, теоретичних знань у сфері сімейних відносин між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами, а також формування практичних умінь і навичок щодо правильного тлумачення та застосування сімейно-правових норм, що регулюють зазначену сферу сімейних відносин.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити здобувачів з основними положеннями сімейного законодавства; сприяти глибокому засвоєнню змісту правових актів, стимулювати до самостійної роботи з ними; ознайомити з системою сімейного права і навчити використовувати її складові елементи при вирішенні конкретних правових питань; навчити застосовувати теоретичні положення на практиці; закласти і розвинути навички складання відповідних документів у сфері регулювання сімейних правовідносин; дати чітке уявлення про роль права в забезпеченні функціонування сімейних відносин, проаналізувати права та обов'язки їх учасників; набути вміння опрацьовувати необхідні нормативні акти, інші джерела права, використовувати їх зміст при розгляді конкретних питань; оволодіти методами та технологіями захисту сімейних прав громадян.

Методи та форми навчання. Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, метод проблемного викладу, робота в малих групах тощо. Серед форм викладання навчальної дисципліни переважають лекційні, семінарські заняття, індивідуальна-консультаційна робота під керівництвом викладача та самостійна робота здобувачів, при виконанні якої здобувач має звертатись до роботи в мережі Internet, працювати з першоджерелами, розв'язувати навчальні практичні задачі, виконувати різні види завдань, а також неодноразово звертатись до самопостереження та самоаналізу.

Організація поточного та підсумкового контролю знань

Контроль роботи здобувача вищої освіти є необхідним компонентом навчального процесу, який має на меті визначення реального рівня професійної підготовки здобувача, а також надання необхідних рекомендацій, які будуть сприяти подальшому розвитку його творчої особистості. Об'єктами контролю є отримані здобувачами знання у процесі засвоєння матеріалу дисципліни на лекціях, семінарських заняттях, диспутах та під час виконання індивідуальних завдань. Логічним завершенням процесу контролю є процедура оцінювання отриманих здобувачем знань. Підсумковий контроль передбачає складання здобувачами екзамену.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність Освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Вибіркова	
Модулів - 3	Галузь знань: 08 «Право» (шифр і найменування)		
Змістових модулів - 3		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		7-й	7-й
	Спеціальність: 081 «Право» (код і найменування) Освітня програма «Правове регулювання публічних та приватних відносин»	Лекції	
		20 год.	4 год.
		Семінарські	
		20 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		78 год.	110 год.
Індивід.-консультац. робота: 2 год.			
Форма семестрового контролю: екзамен			

2.1. Перелік компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни

Загальні компетентності

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні компетентності

Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практики Європейського суду з прав людини.

Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

2.2. Результати навчання

Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

2.3. Пререквізити та постреквізити вивчення дисципліни

Пререквізитами вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право України» є отримані знання із загальнотеоретичних дисциплін юридичного спрямування, таких як: «Теорія держави та права», «Римське приватне право», «Основи юридичної клінічної практики» тощо. Також дана навчальна дисципліна знаходиться у тісному взаємозв'язку з іншими галузями права, а саме: «Цивільним правом України», «Цивільним процесуальним правом України», «Житловим правом України» тощо.

Постреквізитами навчальної дисципліни «Сімейне право України» є: «Спадкове право України», «Практикум зі складання процесуальних документів» тощо.

**2.4. Структура навчальної дисципліни
(денна форма навчання)**

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				СРС
		Всього	Лекції	Семінарські заняття	Індивідуально-консультаційна робота	
Модуль 1: Загальні засади сімейного права – 0.8 кред. (23 год.)						
ЗМ 1 (теми 1-3)						
Т. 1	Поняття, предмет сімейного права. Генезис розвитку законодавства про шлюб та сім'ю	6	1	-	-	5
Т. 2	Принципи, методи та джерела сімейного права	8	1	2	-	5
Т. 3	Сімейні правовідносини	9	2	2	-	5
	Всього по модулю 1	23	4	4	-	15
Модуль 2: Правовідносини подружжя. Правовідносини батьків і дітей – 2 кред. (62 год.)						
ЗМ 2 (теми 4-11)						
Т. 4	Шлюб	8	1	2	-	5
Т. 5	Особисті немайнові права і обов'язки подружжя	6	1	-	-	5
Т. 6	Законний правовий режим майна подружжя	9	2	2	-	5
Т. 7	Договірне регулювання майнових відносин подружжя	5	-	-	-	5
Т. 8	Визначення походження дитини	9	2	2	-	5
Т. 9	Майнові правовідносини батьків і дітей	11	2	2	2	5
Т. 10	Правове регулювання відносин батьків щодо виховання та утримання дітей	8	2	1	-	5
Т. 11	Правовідносини за участю інших членів сім'ї та родичів	5	-	-	-	5
	<i>Модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)</i>	1	-	1	-	-
	Всього по модулю 2	62	10	10	2	40
Модуль 3: Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Сімейні відносини з іноземним елементом – 1.2 кред. (35 год.)						
ЗМ 3 (теми 12-15)						
Т. 12	Усиновлення	9	2	2	-	5
Т. 13	Опіка та піклування над дітьми	9	2	2	-	5
Т. 14	Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського	8	2	1	-	5

	підключення					
T. 15	Сімейні відносини з іноземним елементом	8	-	-	-	8
	Модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)	1	-	1	-	-
	Всього по модулю 3	35	6	6	-	23
Форма підсумкового контролю – екзамен						
	Разом годин з курсу	120	20	20	2	78

**Структура навчальної дисципліни
(заочна форма навчання)**

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин					
		Лекції (год.)	Семінари (год.)	Практ. заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ I – 2.9 кред. (87 год.)							
Змістовий модуль 1. Загальні засади сімейного права (Теми 1-3)							
T.1	Поняття, предмет сімейного права. Генезис розвитку законодавства про шлюб та сім'ю	2				7	9
T.2	Принципи, методи та джерела сімейного права					7	7
T.3	Сімейні правовідносини					8	8
Всього по модулю:		2				22	24
Змістовий модуль 2. Правовідносини подружжя. Правовідносини батьків і дітей (Теми 4-11)							
T.4	Шлюб					10	10
T.5	Особисті немайнові права і обов'язки подружжя					5	5
T.6	Законний правовий режим майна подружжя					10	10
T.7	Договірне регулювання майнових відносин подружжя					5	5
T.8	Визначення походження дитини		2			7	9

Т.9	Майнові правовідносини батьків і дітей	2			2	7	11
Т.10	Правове регулювання відносин батьків щодо виховання та утримання дітей					5	5
Т.11	Правовідносини за участю інших членів сім'ї та родичів					8	8
Всього по модулю:		2	2		2	57	63
МОДУЛЬ II – 1.1 кред. (33 год.)							
Змістовий модуль 3.							
Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.							
Сімейні відносини з іноземним елементом (Теми 12-15)							
Т.12	Усиновлення					10	10
Т.13	Опіка та піклування над дітьми					7	7
Т.14	Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування		2			7	9
Т.15	Сімейні відносини з іноземним елементом					7	7
Всього по модулю:			2			31	33
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)							
Форма підсумкового контролю – екзамен							
Разом годин з курсу:		4	4		2	110	120

3. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль № 1. Загальні засади сімейного права

Тема 1. Поняття, предмет сімейного права. Генезис розвитку законодавства про шлюб та сім'ю

План лекційного заняття

1. Поняття, історичні форми, типи, види та функції сім'ї.
2. Поняття сімейного права. Предмет сімейного права.
3. Етапи становлення сімейного права в Україні.
4. Державна сімейна політика України.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Перші декрети радянської влади з питань сім'ї та шлюбу, перший сімейний кодекс РРФСР, їх значення.
2. Перші декрети про шлюб та сім'ю в Україні.
3. Перший сімейний кодекс України 1919 року.
4. Сімейний кодекс України 1926 року.
5. Зміни Кодексу УРСР 1926 року з зв'язку з виданням Закону від 27 червня 1936 року та Указу від 8 липня 1944 року.
6. Основи законодавства СРСР і союзних республік про шлюб та сім'ю, Кодекс про шлюб та сім'ю України.
7. Строки позовної давності у сімейному праві України.
8. Характеристика Сімейних кодексів України 1919 і 1926 років.
9. Загальна характеристика Кодексу законів про шлюб і сім'ю УРСР 1969 р.

Перелік питань для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття сімейного права як правової науки, навчальної дисципліни та галузі права та виокремте його особливості.
2. Назвіть міжнародні нормативно-правові акти, у яких визначено право на захист сім'ї з боку держави і суспільства.
3. Виокремте чотири найбільш поширені точки зору на правову природу сім'ї.
4. Визначте недоліки юридичного визначення дефініції «сім'я», наведеного у ст. 3 Сімейного кодексу України.

Рекомендована література

- Основна:** [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [9, 13, 16, 18]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1,2]
Міжнародні видання: [1, 3]

Тема 2. Принципи, методи та джерела сімейного права

План лекційного заняття

1. Місце сімейного права в системі права України.
2. Принципи сімейного права.
3. Методи сімейного права.
4. Джерела сімейного права.

План семінарського заняття

1. Поняття та види джерел сімейного права.
2. Конституція України як джерело сімейного права.
3. Сімейний кодекс України як основне джерело сімейного права.
4. Застосування норм Цивільного кодексу України та інших нормативно-правових актів до регулювання сімейних відносин.
5. Роль договору в регулюванні сімейних відносин.
6. Звичай як джерело регулювання сімейних відносин.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Сімейне законодавство іноземних держав у системі сімейного законодавства України.
2. Міжнародні договори України як джерела сімейного права.
3. Роль судової практики в регулюванні сімейних відносин.

Перелік питань для самоконтролю

1. Назвіть види джерел сімейного права за юридичною силою.
2. Що таке аналогія в сімейному праві?
3. Що таке звичай в сімейному праві і які правила його застосування?
4. Визначити функції сім'ї в суспільстві.
5. Назвати галузі права України, в яких, поряд з сімейним правом, закріплені принципи захисту сім'ї, материнства і дитинства.
6. Назвати форми державної підтримки сім'ї.
7. Визначте роль договору в регулюванні сімейних відносин.

Рекомендована література

- Основна:** [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [4, 6, 8, 9, 12]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1,4]
Міжнародні видання: [2, 6]

Тема 3. Сімейні правовідносини

План лекційного заняття

1. Поняття, види та об'єкт сімейних правовідносин.
2. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин.
3. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків.
4. Захист сімейних прав та інтересів.

План семінарського заняття

1. Соціальні регулятори сімейних правовідносин.
2. Родинність (кровна спорідненість) і свояцтво.
3. Зміст і особливості сімейних правовідносин.
4. Ознаки сімейних правовідносин.

5. Учасники (суб'єкти) сімейних правовідносин.
6. Форми захисту сімейних прав та інтересів.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Основні юридичні ознаки сім'ї.
2. Правила визначення ступеня рідства.
3. Поняття відносин свояцтва.
4. Основні засади здійснення сімейних прав.
5. Основні засади виконання сімейних обов'язків.
6. Способи захисту сімейних прав та інтересів.
7. Поняття та види строків в сімейному праві.

Перелік питань для самоконтролю

1. Які правовідносини визнаються сімейними?
2. Яким чином у законі визначається поняття «сім'я» і якими є основні юридичні ознаки сім'ї?
3. Які ви знаєте основні види сімейних правовідносин?
4. Які юридичні факти породжують виникнення, зміну або припинення сімейних правовідносин?
5. В чому полягають особливості здійснення суб'єктивних сімейних прав та виконання сімейних обов'язків?
6. Які існують форми захисту сімейних прав?
7. Які строки існують у сімейному праві?
8. У чому полягають особливості застосування в сімейному праві строків позовної давності?

Рекомендована література

- Основна:** [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [3, 6, 7, 10, 13]
Інформаційні ресурси Інтернет: [4]
Міжнародні видання: [1, 3]

Змістовний модуль 2.

Правовідносини подружжя. Правовідносини батьків і дітей

Тема 4. Шлюб

План лекційного заняття

1. Поняття шлюбу та його ознаки.
2. Правова природа шлюбу.
3. Порядок укладання шлюбу.
4. Визнання шлюбу недійсним.
5. Поняття і підстави припинення шлюбу.

План семінарського заняття

1. Поняття шлюбу та його ознаки.
2. Правова природа шлюбу.
3. Порядок укладання шлюбу.
4. Визнання шлюбу недійсним.
5. Поняття і підстави припинення шлюбу.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Умови укладення шлюбу та перешкоди до його укладання.
2. Державна реєстрація шлюбу.
3. Розірвання шлюбу в державних органах реєстрації актів цивільного стану.
4. Розірвання шлюбу в суді.
5. Правові наслідки розірвання шлюбу.
6. Режим окремого проживання подружжя.

Перелік питань для самоконтролю

1. У чому полягає сутність договірної концепції шлюбу?
2. Що таке негативні умови укладання шлюбу?
3. Визначте перелік перешкод для укладення шлюбу.
4. Яке правове значення має обізнаність наречених зі станом здоров'я одне одного?
5. Який порядок подання заяви про реєстрацію шлюбу?
6. Назвіть правові наслідки відмови нареченої, нареченого від укладення шлюбу.
7. Назвіть підстави абсолютної недійсності шлюбу.
8. Які обставини зумовлюють безумовну оспорюваність шлюбу?

Рекомендована література

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [4, 6, 8, 9, 12, 14, 15, 17]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1,4]

Міжнародні видання: [2, 6]

Тема 5. Особисті немайнові права і обов'язки подружжя

План лекційного заняття

1. Поняття особистих немайнових прав і особистих немайнових обов'язків подружжя.
2. Поняття і основні принципи правового регулювання особистих немайнових відносин подружжя в Україні.
3. Види особистих немайнових прав подружжя.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Загальна характеристика особистих немайнових обов'язків подружжя.
2. Юридичний зміст обов'язків подружжя, які впливають з особистих правовідносин між ними.
3. Порядок переміни прізвища у зв'язку з укладенням шлюбу.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що виступає юридичною підставою виникнення особистих немайнових та майнових прав і обов'язків подружжя?
2. На яких принципах будуються особисті немайнові правовідносини подружжя?
3. Які види особистих немайнових прав подружжя ви знаєте?
4. Особливості права на прізвище, одержане у шлюбі, який визнано недійсним.
5. У чому полягає зміст права подружжя на спільне вирішення питань життя сім'ї?
6. Чи застосовується позовна давність в особистих немайнових правовідносинах подружжя і чому?
7. Які органи правомочні вирішувати спори між подружжям у сфері реалізації ними особистих права та обов'язків; що це за спори?

Рекомендована література

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [8, 12, 16, 18]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1,2]
Міжнародні видання: [1, 6]

Тема 6. Законний правовий режим майна подружжя

План лекційного заняття

1. Розвиток правових засад права власності подружжя.
2. Правовий режим спільного майна подружжя.
3. Право особистої (роздільної) приватної власності дружини та чоловіка.
4. Здійснення подружжям прав щодо їх спільного і роздільного майна.
5. Поділ майна подружжя.
6. Права та обов'язки подружжя по утриманню.

План семінарського заняття

1. Загальні положення регулювання майнових відносин подружжя.
2. Право особистої (роздільної) приватної власності дружини та чоловіка.
3. Здійснення подружжям прав щодо їх спільного і роздільного майна.
4. Поділ майна подружжя.
5. Права та обов'язки подружжя по утриманню.
6. Договори подружжя стосовно їх спільного та роздільного майна.
7. Договори подружжя про надання утримання та про припинення права на утримання.
8. Шлюбний договір.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Особливості здійснення майнових прав чоловіком і жінкою, які перебувають у «фактичному» шлюбі.
2. Презумпція спільності майна подружжя.
3. Способи поділу майна подружжя.
4. Правові норми, що визначають порядок надання подружжям взаємного утримання.
5. Підстави припинення права подружжя на утримання.

Перелік питань для самоконтролю

1. Назвіть порядок і умови здійснення права власності на роздільне майно.
2. Визначте перелік майна, яке є об'єктом права спільної сумісної власності.
3. Як визначається розмір часток подружжя в їх спільному майні?
4. Визначте зміст права подружжя на утримання.
5. Наведіть перелік прав та обов'язків подружжя по утриманню.
6. Наведіть умови, необхідні для виникнення права на утримання.
7. Як визначається розмір матеріальної допомоги при утриманні подружжя?

Рекомендована література

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [1, 3, 4, 5, 8, 9, 15, 17]

Інформаційні ресурси Інтернет: [4]

Міжнародні видання: [1, 3]

Тема 7. Договірне регулювання майнових відносин подружжя

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Шлюбний договір як спосіб врегулювання правових питань за законодавством іноземних держав.
2. Історичне становлення інституту шлюбного договору.
3. Підстави та порядок визнання шлюбного договору недійсним.
4. Межі договірного регулювання сімейних правовідносин між подружжям

Перелік питань для самоконтролю

1. Визначте поняття «договори подружжя».
2. Наведіть класифікацію подружніх договорів за критеріями суб'єктного складу, законодавчої визначеності, за часом укладення тощо.
3. Назвіть відмінності у визначенні форми та розміру утримання подружжя за законом та договором.
4. Визначте зміст договору подружжя про припинення права на аліменти.
5. Дайте визначення поняття шлюбного договору.
6. Назвіть характерні ознаки шлюбного договору.
7. Порівняйте підстави і правові наслідки відмови від шлюбного договору та його розірвання.

Рекомендована література

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [9, 13, 14, 16]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1,2]

Міжнародні видання: [1, 3]

Тема 8. Визначення походження дитини

План лекційного заняття

1. Загальні підстави виникнення особистих немайнових прав та обов'язків матері, батька і дитини.
2. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою.
3. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.
4. Оспорювання батьківства.
5. Оспорювання материнства і визнання материнства.

План семінарського заняття

1. Підстави виникнення прав та обов'язків батьків та дітей.
2. Особисті немайнові правовідносини батьків і дітей.
3. Порядок реєстрації народження дитини.
4. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою.
5. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Реєстрація народження дитини, яка народжена на тимчасово окупованій території.
2. Реєстрація народження дитини, яка народжена в експедиції.
3. Відповідальність за порушення строків реєстрації дитини.
4. Особи, як можуть оспорювати батьківство, материнство.
5. Умови оспорення батьківства, материнства в судовому порядку.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що є підставою виникнення прав та обов'язків батьків і дітей?
2. Як засвідчується походження дітей?
3. Назвати всі відомі способи встановлення походження дитини.
4. Назвати правила встановлення материнства.
5. Які правила встановлення батьківства в органах РАЦС при народженні дитини у шлюбі ?
6. Який порядок добровільного визнання батьківства?
7. Які підстави для винесення судом рішення про визнання батьківства?
8. Які документи подаються для реєстрації народження дитини і встановлення батьківства?
9. Які підстави закріплені в законі для оспорювання материнства?
10. Які підстави закріплені в законі для оспорювання батьківства?
11. Які обставини виключають можливість оспорювання батьківства?
12. Який порядок реєстрації батьківства і материнства при застосуванні штучних методів репродукції людини та сурогатного материнства?

Рекомендована література

- Основна:** [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [1, 3, 4, 7, 9, 12, 15, 16]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1,2, 3, 5]
Міжнародні видання: [2]

Тема 9. Майнові правовідносини батьків і дітей

План лекційного заняття

1. Права батьків і дітей на майно.
2. Правовідносини між матір'ю, батьком і дитиною щодо надання утримання дитині.
3. Припинення правовідносин між матір'ю, батьком і повнолітньою дитиною щодо надання утримання.
4. Правовідносини між матір'ю, батьком і повнолітньою дитиною щодо надання утримання.
5. Стягнення аліментів за минулий час та заборгованості за аліментами.

План семінарського заняття

1. Права батьків і дітей на майно.
2. Правовідносини між матір'ю, батьком і дитиною щодо надання утримання дитині.
3. Припинення правовідносин між матір'ю, батьком і повнолітньою дитиною щодо надання утримання.

4. Правовідносини між матір'ю, батьком і повнолітньою дитиною щодо надання утримання.
5. Стягнення аліментів за минулий час та заборгованості за аліментами.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Доповідь, есе, презентація (за вибором) на тему: «Загальні правила, за якими батьки здійснюють управління майном малолітніх дітей», «Підстави виникнення та погашення заборгованості по аліментах», «Види заробітку (доходу), які враховуються під час обчислення аліментів», «Правовий режим майна, набутого батьками та неповнолітніми дітьми спільно».
2. Підготовка проекту заяви про стягнення аліментів на користь дитини (повнолітнього сина, дочки, батька, діда).
3. Підготовка проекту позовної заяви з посиланнями на статті закону про зміну розміру аліментів (від імені платника аліментів).

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Припинення обов'язку батьків утримувати дитину.
2. Відповідальність батьків за неналежне управління майном дитини.
3. Обов'язок утримувати інших членів сім'ї.
4. Відповідальність за прострочення сплати аліментів.

Перелік питань для самоконтролю

1. Які майнові відносини батьків і дітей регулюються сімейним правом?
2. Яке майно на праві власності може належати дитині?
3. Які види аліментних зобов'язань між матір'ю, батьком і дитиною можна виділити?
4. Назвіть підстави для стягнення аліментів на дитину в судовому порядку.
5. Розкрийте особливості укладення договору між батьками про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно.
6. За яких підстав виникає обов'язок батьків утримувати повнолітніх доньку, сина?
7. За яких підстав виникає обов'язок доньки, сина утримувати батьків?
8. У якому порядку можуть бути стягнуті аліменти на дитину?

Рекомендована література

- Основна:** [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [9, 13, 14, 16, 18]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1, 2]
Міжнародні видання: [1, 3]

Тема 10. Правове регулювання відносин батьків щодо виховання та утримання дітей

План лекційного заняття

1. Загальна характеристика регулювання відносин батьків щодо виховання та утримання дітей.
2. Позбавлення батьківських прав.
3. Договори батьків про утримання дітей, повнолітніх доньки/сина.
4. Договори батьків про виховання та утримання дітей, що укладаються при розірванні шлюбу.
5. Договір про здійснення батьківських прав та обов'язків.

План семінарського заняття

1. Загальна характеристика регулювання відносин батьків щодо виховання та утримання дітей.
2. Договори батьків про утримання дітей, повнолітніх доньки/сина.
3. Договори батьків про виховання та утримання дітей, що укладаються при розірванні шлюбу.
4. Договір про здійснення батьківських прав та обов'язків.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Особливості набуття права власності на нерухомість за договором батьків про припинення права на аліменти.
2. Гарантії прав дитини при відчуженні майна, переданого за договором батьків про припинення права на аліменти.
3. Умови договору про здійснення батьківських прав та обов'язків.

Перелік питань для самоконтролю

1. Назвіть випадки договірної регулювання відносин батьків щодо виховання та утримання дітей, передбачені СК України.
2. Дайте визначення поняття «договір батьків про утримання дітей».
3. Які вимоги ставляться до форми договору батьків про утримання ними дітей?
4. Назвіть відмінності у визначенні форми та розміру аліментів на дітей за законом та договором.
5. Визначте зміст договору про припинення права на аліменти.

Рекомендована література

- Основна:** [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [9, 13, 15, 17, 18]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1,2]
Міжнародні видання: [1, 3]

Тема 11. Правовідносини за участю інших членів сім'ї та родичів

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Поняття правовідносин за участю інших членів сім'ї та родичів.
2. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.
3. Зобов'язання по утриманню інших членів сім'ї та родичів.

Перелік питань для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «родичі».
2. Дайте визначення поняття «свояцтво».
3. Які види сімейних правовідносин можуть виникати за участю «інших» членів сім'ї та родичів?
4. Які права та обов'язки «інших» членів сім'ї та родичів закріплені в СК України?
5. Назвіть умови реалізації вітчимою та мачухою права на виховання пасинка та падчерки.
6. Права «інших» членів сім'ї та родичів на спілкування та виховання.
7. Зміст принципу черговості осіб, які зобов'язані надавати утримання. Поняття черговості виконання обов'язків по утриманню.
8. Відмінність зобов'язань по утриманню інших членів сім'ї та родичів від зобов'язань по утриманню батьків і дітей.

Рекомендована література

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [1, 3, 4, 7, 9, 12]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1,2, 3, 5]
Міжнародні видання: [2]

МОДУЛЬ 2

Змістовний модуль 3.

Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Сімейні відносини з іноземним елементом

Тема 12. Усиновлення

План лекційного заняття

1. Поняття та зміст усиновлення.
2. Суб'єкти усиновлення.
3. Процедура усиновлення.
4. Таємниця усиновлення.
5. Правові наслідки усиновлення.

План семінарського заняття

1. Усиновлення як інститут сімейного права.
2. Умови та обставини для усиновлення.
3. Таємниця усиновлення.
4. Правові наслідки припинення усиновлення на підставі позбавлення усиновлювача батьківських прав.
5. Правові наслідки скасування рішення про усиновлення судом.
6. Правові наслідки визнання усиновлення недійсним.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Історико-правовий аналіз розвитку інституту усиновлення.
2. Усиновленні дітей іноземцями.
3. Відповідальність за розголошення таємниці усиновлення.

Перелік питань для самоконтролю

1. Охарактеризуйте усиновлення як інститут сімейного права.
2. Дайте визначення поняття «усиновлення».
3. Назвіть умови та обставини для усиновлення.
4. Яким чином захищаються права дітей при усиновленні?
5. Як забезпечується таємниця усиновлення?
6. Які правові наслідки припинення усиновлення на підставі позбавлення усиновлювача батьківських прав?
7. Назвіть правові наслідки скасування рішення про усиновлення судом.
8. Назвіть правові наслідки визнання усиновлення недійсним.

Рекомендована література

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [4, 8, 10, 12, 13]
Інформаційні ресурси Інтернет: [4, 5]
Міжнародні видання: [1, 3]

Тема 13. Опіка та піклування над дітьми

План лекційного заняття

1. Поняття і значення опіки та піклування над дітьми.
2. Права дитини, над якою встановлена опіка (піклування).
3. Права і обов'язки опікуна і піклувальника.
4. Припинення опіки та піклування над дітьми.

План семінарського заняття

1. Поняття і значення опіки та піклування над дітьми.
2. Права дитини, над якою встановлена опіка (піклування).
3. Права і обов'язки опікуна і піклувальника.
4. Припинення опіки та піклування над дітьми.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Правовий статус опікуна, піклувальника.
2. Контроль виконання обов'язків опікунами та піклувальниками з боку органів опіки та піклування.
3. Перелік захворювань, при наявності яких особа не може прийняти дитину під опіку (опікунство).
4. Статті про опіку і піклування Сімейного кодексу України та Цивільного кодексу України, їх колізії.

Перелік питань для самоконтролю

1. Визначити поняття опіки та піклування над дітьми.
2. Назвати органи опіки та піклування в Україні.
3. Визначити порядок встановлення опіки над дітьми в Україні.
4. Визначити порядок встановлення піклування над дітьми.
5. Які вимоги встановлені законом до особи опікуна (піклувальника).
6. Назвати основні права і обов'язки опікуна (піклувальника).
7. В чому полягають обмеження прав опікунів та піклувальників?
8. Який порядок утримання дітей, що знаходяться під опікою (піклуванням).
9. Назвати права дитини, над якою встановлено опіку або піклування.
10. Визначити підстави і порядок припинення опіки.
11. Назвати підстави і порядок припинення піклування.
12. Які підстави звільнення опікуна (піклувальника) дитини від їх обов'язків.

Рекомендована література

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [2, 5, 6]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1,2]

Міжнародні видання: [1, 3]

Тема 14. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

План лекційного заняття

1. Види альтернативних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

2. Патронат над дітьми.
3. Передання дітей на виховання до прийомної сім'ї.
4. Влаштування дітей до дитячих будинків сімейного типу.

План семінарського заняття

1. Поняття патронату у широкому та вузькому значенні.
2. Основні права та обов'язки патронатного вихователя щодо дитини.
3. Поняття прийомної сім'ї.
4. Права і обов'язки прийомних батьків.
5. Порядок створення дитячого будинку сімейного типу.
6. Підстави припинення діяльності дитячого будинку сімейного типу.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Документи, що повинні бути представлені до органу опіки та піклування особами, які бажають стати прийомними батьками.
2. Питання щодо оплатності діяльності прийомних батьків, патронатних вихователів та ступінь фінансової підтримки з боку держави тих чи інших форм альтернативного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
3. Договір про патронат над дитиною.

Перелік питань для самоконтролю

1. Якій дитині надається статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування?
2. Визначте поняття патронату у широкому та вузькому значенні.
3. Які особливості патронату у порівнянні з іншими формами виховання дітей, що позбавлені батьківського піклування?
4. Які вимоги встановлені законом до особи патронатного вихователя?
5. Визначте основні права та обов'язки патронатного вихователя щодо дитини.
6. Які права має дитина, передана під патронат?
7. Внаслідок яких обставин може припинитися патронат над дитиною?
8. Визначте поняття прийомної сім'ї.
9. Які вимоги встановлені законом до особи прийомних батьків?
10. Назвіть права і обов'язки прийомних батьків.
11. Які сімейні права має дитина в прийомній сім'ї?
12. Які підстави припинення прийомної сім'ї?
13. Назвіть відмінності прийомної сім'ї від дитячого будинку сімейного типу.
14. Визначте порядок створення дитячого будинку сімейного типу.
15. Які особи можуть бути батьками-вихователями?
16. Розкрийте зміст основних прав та обов'язків батьків-вихователів.
17. Визначте права дітей – вихованців дитячого будинку сімейного типу.
18. Які підстави припинення діяльності дитячого будинку сімейного типу?

Рекомендована література

- Основна:** [[1, 2, 3, 4, 5]
Допоміжна: [9, 13, 16, 18]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1,2]
Міжнародні видання: [1, 3]

Тема 15. Сімейні відносини з іноземним елементом

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Колізійні прив'язки у регулюванні міжнародних сімейних відносин. Міжнародні конвенції у сфері сімейних відносин.
2. Шлюбно-сімейні правовідносини між подружжям.
3. Правовідносини між подружжям і дітьми та іншими членами сім'ї.
4. Укладання шлюбу: формальні умови.
5. Укладання шлюбу: матеріальні умови.
6. Встановлення батьківства (материнства) у міжнародному сімейному праві.
7. Опіка і піклування у міжнародному сімейному праві.
8. Усиновлення (удочеріння) у міжнародному сімейному праві.

Перелік питань для самоконтролю

1. Назвіть ознаки сімейних правовідносин з іноземним елементом.
2. Назвіть умови застосування іноземного сімейного законодавства до сімейних відносин в Україні.
3. Які є види конвенцій у сфері сімейних відносин?
4. Які є основні колізійні прив'язки в сфері сімейних відносин?
5. Назвіть ознаки шлюбу в міжнародному сімейному праві та його форми.
6. Наведіть приклади матеріальних умов шлюбу, притаманних для законодавства окремих іноземних держав.
7. Наведіть випадки специфічних обмежень щодо укладення шлюбу, пов'язаних з конкретною особою.
8. Назвіть види шлюбно-сімейних правовідносин між подружжям у міжнародному сімейному праві.
9. Як визначається режим власності подружжя в міжнародному сімейному праві?
10. Який порядок укладення шлюбного договору в зарубіжних країнах?

Рекомендована література

Основна: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [3, 5, 6, 8, 10]

Інформаційні ресурси Інтернет: [1,2]

Міжнародні видання: [1, 2, 3, 4, 5, 6]

4. Критерії оцінювання

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, представлено в табл. 4.1.

Максимальна кількість балів отримана здобувачем вищої освіти на семінарському занятті становить 3 бали.

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення семінарського / практичного заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE (максимально до 5 балів).

Таблиця 4.1

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Сімейне право України»

Денна форма навчання

Модулі	Модуль 1 - (26 балів)							Контрольний захід №1 - 5	Екзамен - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (екзамен)
Загальна кількість балів за модулем №1										
Теми	T.2	T.3	T.4	T.6	T.8	T.9	T.10			
Відповідь на семінарському (практичному) занятті	3	3	3	3	3	3	3			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Модулі	Модуль 2 - (24 бали)							Контрольний захід №2 - 5		
Загальна кількість балів за модулем №2										
Теми	T.12		T.13		T.14					
Відповідь на семінарському (практичному) занятті	3		3		3					
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Індивідуальна робота*	5									
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE	5									

*Результати навчання отримані в неформальній освіті можуть бути зараховані як бали за індивідуальну роботу.

Заочна форма навчання

Модулі	Модуль 1 - (15 балів)						Екзамен - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (екзамен)	
Загальна кількість балів за модулем №1									
Теми	T.2	T.3	T.5	T.7	T.8	T.10			
Відповідь на семінарському (практичному) занятті					15				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Модулі	Модуль 2 - (25 бали)						Контрольний захід – 10 б.		
Загальна кількість балів за модулем №2									
Теми	T.12		T.14		T.15				
Відповідь на семінарському (практичному) занятті			15						
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Індивідуальна робота*	10								

*Результати навчання отримані в неформальній освіті можуть бути зараховані як бали за індивідуальну роботу.

Критерії оцінювання (денна форма навчання)

Таблиця 4.2

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
3 бали	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
2-1 бал	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового

завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 5 балів.

Таблиця 4.3

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	3
Тестовий блок	2
Всього	5

Таблиця 4.4

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	3
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.5

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив всі питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень.	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи

У робочій програмі до теми 9 зазначено форми виконання індивідуального завдання та пропонується орієнтовний перелік тем для його виконання.

Індивідуальна робота здійснюється у формі реферату, презентації, проекту процесуальних документів (позовна заява, заява тощо), огляду статистичної інформації або інших формах і оцінюється від 0 до 5 балів.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі доповіді (реферату, презентації). Структура доповіді передбачає актуальність проблематики; мету доповіді; методи та результати і висновки. Доповідь має супроводжуватись презентацією. Обсяг доповіді до 10 стор. тексту.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі ситуаційного завдання. Розв'язок ситуаційного завдання передбачає вступну частину, де аналізується зміст завдання. Основну частину, де викладається алгоритм розв'язку завдання з обов'язковим посиланням на норми законодавства та підзаконних нормативно-правових актів, судову практику. Заключну, де обґрунтовується вирішення проблеми і пропонується розв'язок завдання.

Таблиця 4.6

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовка презентації та, відповідно, її захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
1-4	Послідовність, логічність написання реферату, але без презентації.
0	Не написано реферат та не зроблено презентацію по ньому.

Критерії оцінювання (заочна форма навчання)

Таблиця 4.2

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
10-15 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
1-10 балів	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 10 балів.

Таблиця 4.3

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	5
Тестовий блок	5
Всього	10

Таблиця 4.4

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	3-4
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1-2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.5

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив всі питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	5-4
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	1-3
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень.	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи

У робочій програмі до теми 9 зазначено форми виконання індивідуального завдання та пропонується орієнтовний перелік тем для його виконання.

Індивідуальна робота здійснюється у формі реферату, презентації, проекту процесуальних документів (позовна заява, заява тощо), огляду статистичної інформації або інших формах і оцінюється від 0 до 10 балів.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі доповіді (реферату, презентації). Структура доповіді передбачає актуальність проблематики; мету доповіді; методи та результати і висновки. Доповідь має супроводжуватись презентацією. Обсяг доповіді до 10 стор. тексту.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі ситуаційного завдання. Розв'язок ситуаційного завдання передбачає вступну частину, де аналізується зміст завдання. Основну частину, де викладається алгоритм розв'язку завдання з обов'язковим посиланням на норми законодавства та підзаконних нормативно-правових актів, судову практику. Заключну, де обґрунтовується вирішення проблеми і пропонується розв'язок завдання.

Таблиця 4.6

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
8-10	Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовка презентації та, відповідно, її захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
1-7	Послідовність, логічність написання реферату, але без презентації.
0	Не написано реферат та не зроблено презентацію по ньому.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та екзамену (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі екзамену.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (табл.4.7):

Таблиця 4.7

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	високий (творчий)	відмінно	зараховано

80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктивний-варіативний)	добре	
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вмiє зiставляти, узагальнювати, систематизувати iнформацiю пiд керiвництвом викладача; в цiлому самостiйно застосовувати її на практицi; контролювати власну дiяльнiсть; виправляти помилки, серед яких є суттєвi, добирати аргументи для пiдтвердження думок.			
60-69	D	задовiльно	Здобувач вищої освіти вiдтворює значну частину теоретичного матерiалу, виявляє знання i розумiння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матерiал, виправляти помилки, серед яких є значна кiлькiсть суттєвих.	середній (репродуктивний)	задовiльно	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володiє навчальним матерiалом на рiвнi, вищому за початковий, значну частину його вiдтворює на репродуктивному рiвнi.			
35-49	FX	незадовiльно з можливистю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володiє матерiалом на рiвнi окремих фрагментiв, що становлять незначну частину навчального матерiалу.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовiльно	Не зараховано
0-34	F	незадовiльно з обов'язковим повторним вивченням залiкового кредиту	Здобувач вищої освіти володiє матерiалом на рiвнi елементарного розпiзнання i вiдтворення окремих фактiв, елементiв, об'єктiв.			

Результати складання диференційованих заліків оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), а заліків – за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

5. Засоби оцінювання

При вивченні навчальної дисципліни «Сімейне право України» використовуються наступні засоби оцінювання:

- екзамен;
- тести;
- підготовка правових та процесуальних документів;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань (дебати по фабулі сімейних спорів тощо).

6. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю

6.1. Перелік питань до поточного контролю у формі МКР 1.

1. Поняття, історичні форми, типи, види та функції сім'ї.
2. Поняття сімейного права. Предмет сімейного права.
3. Етапи становлення сімейного права в Україні.
4. Державна сімейна політика України.
5. Перші декрети радянської влади з питань сім'ї та шлюбу, перший сімейний кодекс РРФСР, їх значення.
6. Перший сімейний кодекс України 1919 року.
7. Сімейний кодекс України 1926 року.
8. Основи законодавства СРСР і союзних республік про шлюб та сім'ю, Кодекс про шлюб та сім'ю України.
9. Строки позовної давності у сімейному праві України.
10. Поняття та види джерел сімейного права.
11. Конституція України як джерело сімейного права.
12. Сімейний кодекс України як основне джерело сімейного права.
13. Застосування норм Цивільного кодексу України та інших нормативно-правових актів до регулювання сімейних відносин.
14. Роль договору в регулюванні сімейних відносин.
15. Звичаї як джерело регулювання сімейних відносин.
16. Міжнародні договори України як джерела сімейного права.
17. Роль судової практики в регулюванні сімейних відносин.
18. Місце сімейного права в системі права України.
19. Принципи сімейного права.
20. Методи сімейного права.
21. Поняття, види та об'єкт сімейних правовідносин.
22. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин.
23. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків.
24. Захист сімейних прав та інтересів.
25. Учасники (суб'єкти) сімейних правовідносин.
26. Поняття шлюбу та його ознаки.
27. Правова природа шлюбу.
28. Порядок укладання шлюбу.
29. Визнання шлюбу недійсним.
30. Поняття і підстави припинення шлюбу.
31. Умови укладення шлюбу та перешкоди до його укладання.
32. Державна реєстрація шлюбу.
33. Розірвання шлюбу в державних органах реєстрації актів цивільного стану.
34. Розірвання шлюбу в суді.
35. Правові наслідки розірвання шлюбу.
36. Режим окремого проживання подружжя.
37. Поняття особистих немайнових прав і особистих немайнових обов'язків подружжя.
38. Поняття і основні принципи правового регулювання особистих немайнових відносин подружжя в Україні.
39. Види особистих немайнових прав подружжя.
40. Розвиток правових засад права власності подружжя.
41. Правовий режим спільного майна подружжя.

42. Право особистої (роздільної) приватної власності дружини та чоловіка.
43. Здійснення подружжям прав щодо їх спільного і роздільного майна.
44. Поділ майна подружжя.
45. Права та обов'язки подружжя по утриманню.
46. Загальні положення договірної регулювання майнових відносин подружжя.
47. Договори подружжя стосовно їх спільного та роздільного майна.
48. Договори подружжя про надання утримання та про припинення права на утримання.
49. Шлюбний договір.
50. Загальні підстави виникнення особистих немайнових прав та обов'язків матері, батька і дитини.

6.2. Перелік питань до поточного контролю у формі МКР 2.

1. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою.
2. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.
3. Оспорювання батьківства.
4. Оспорювання материнства і визнання материнства.
5. Права батьків і дітей на майно.
6. Правовідносини між матір'ю, батьком і дитиною щодо надання утримання дитині.
7. Припинення правовідносин між матір'ю, батьком і повнолітньою дитиною щодо надання утримання.
8. Правовідносини між матір'ю, батьком і повнолітньою дитиною щодо надання утримання.
9. Стягнення аліментів за минулий час та заборгованості за аліментами.
10. Відповідальність за прострочення сплати аліментів.
11. Загальна характеристика договірної регулювання відносин батьків щодо виховання та утримання дітей.
12. Договори батьків про утримання дітей, повнолітніх доньки/сина.
13. Договори батьків про виховання та утримання дітей, що укладаються при розірванні шлюбу.
14. Договір про здійснення батьківських прав та обов'язків.
15. Поняття правовідносин за участю інших членів сім'ї та родичів.
16. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.
17. Зобов'язання по утриманню інших членів сім'ї та родичів.
18. Поняття та зміст усиновлення.
19. Суб'єкти усиновлення.
20. Процедура усиновлення.
21. Таємниця усиновлення.
22. Правові наслідки усиновлення.
23. Поняття і значення опіки та піклування над дітьми.
24. Права дитини, над якою встановлена опіка (піклування).
25. Права і обов'язки опікуна і піклувальника.
26. Припинення опіки та піклування над дітьми.
27. Види альтернативних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
28. Патронат над дітьми.
29. Передання дітей на виховання до прийомної сім'ї.
30. Влаштування дітей до дитячих будинків сімейного типу.

31. Поняття сімейних правовідносин з іноземним елементом.
32. Поняття шлюбу у міжнародному сімейному праві. Інші сімейні союзи.
33. Встановлення батьківства (материнства) у міжнародному сімейному праві.
34. Опіка і піклування у міжнародному сімейному праві.
35. Усиновлення (удочеріння) у міжнародному сімейному праві.

6.3. Перелік питань до підсумкового контролю

1. Поняття, історичні форми, типи, види та функції сім'ї.
2. Поняття сімейного права. Предмет сімейного права.
3. Етапи становлення сімейного права в Україні.
4. Державна сімейна політика України.
5. Перші декрети радянської влади з питань сім'ї та шлюбу, перший сімейний кодекс РРФСР, їх значення.
6. Перший сімейний кодекс України 1919 року.
7. Сімейний кодекс України 1926 року.
8. Основи законодавства СРСР і союзних республік про шлюб та сім'ю, Кодекс про шлюб та сім'ю України.
9. Строки позовної давності у сімейному праві України.
10. Поняття та види джерел сімейного права.
11. Конституція України як джерело сімейного права.
12. Сімейний кодекс України як основне джерело сімейного права.
13. Застосування норм Цивільного кодексу України та інших нормативно-правових актів до регулювання сімейних відносин.
14. Роль договору в регулюванні сімейних відносин.
15. Звичаї як джерело регулювання сімейних відносин.
16. Міжнародні договори України як джерела сімейного права.
17. Роль судової практики в регулюванні сімейних відносин.
18. Місце сімейного права в системі права України.
19. Принципи сімейного права.
20. Методи сімейного права.
21. Поняття, види та об'єкт сімейних правовідносин.
22. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин.
23. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків.
24. Захист сімейних прав та інтересів.
25. Учасники (суб'єкти) сімейних правовідносин.
26. Поняття шлюбу та його ознаки.
27. Правова природа шлюбу.
28. Порядок укладання шлюбу.
29. Визнання шлюбу недійсним.
30. Поняття і підстави припинення шлюбу.
31. Умови укладання шлюбу та перешкоди до його укладання.
32. Державна реєстрація шлюбу.
33. Розірвання шлюбу в державних органах реєстрації актів цивільного стану.
34. Розірвання шлюбу в суді.
35. Правові наслідки розірвання шлюбу.
36. Режим окремого проживання подружжя.
37. Поняття особистих немайнових прав і особистих немайнових обов'язків подружжя.
38. Поняття і основні принципи правового регулювання особистих немайнових відносин подружжя в Україні.

39. Види особистих немайнових прав подружжя.
40. Розвиток правових засад права власності подружжя.
41. Правовий режим спільного майна подружжя.
42. Право особистої (роздільної) приватної власності дружини та чоловіка.
43. Здійснення подружжям прав щодо їх спільного і роздільного майна.
44. Поділ майна подружжя.
45. Права та обов'язки подружжя по утриманню.
46. Загальні положення договірною регулювання майнових відносин подружжя.
47. Договори подружжя стосовно їх спільного та роздільного майна.
48. Договори подружжя про надання утримання та про припинення права на утримання.
 49. Шлюбний договір.
 50. Загальні підстави виникнення особистих немайнових прав та обов'язків матері, батька і дитини.
 51. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою.
 52. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.
 53. Оспорювання батьківства.
 54. Оспорювання материнства і визнання материнства.
 55. Права батьків і дітей на майно.
 56. Правовідносини між матір'ю, батьком і дитиною щодо надання утримання дитині.
 57. Припинення правовідносин між матір'ю, батьком і повнолітньою дитиною щодо надання утримання.
 58. Правовідносини між матір'ю, батьком і повнолітньою дитиною щодо надання утримання.
 59. Стягнення аліментів за минулий час та заборгованості за аліментами.
 60. Відповідальність за прострочення сплати аліментів.
 61. Загальна характеристика договірною регулювання відносин батьків щодо виховання та утримання дітей.
 62. Договори батьків про утримання дітей, повнолітніх доньки/сина.
 63. Договори батьків про виховання та утримання дітей, що укладаються при розірванні шлюбу.
 64. Договір про здійснення батьківських прав та обов'язків.
 65. Поняття правовідносин за участю інших членів сім'ї та родичів.
 66. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.
 67. Зобов'язання по утриманню інших членів сім'ї та родичів.

7. Рекомендована література

Основна:

1. Дякович М.М. Сімейне право України: Навчальний посібник. К.: Екус, 2022. 416 с.
2. Курило Т.В. Сімейне право України : навч. посіб. / Т. В. Курило, В. О. Кучер, В. М. Парасюк, О. Ю. Баліцька, І. М. Євхутич; ред.: Т. В. Курило; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2015. 315 с.
3. Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375 с.
4. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
5. Чеховська І. В. Ч-56 Сімейне право : практикум / І. В. Чеховська, Л. О. Самілик. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 132 с.

Допоміжна:

1. Баранова Л.М. Сімейне право України : підручник / Л. М. Баранова, В. Борисова, І. В. Жилінкова, В. М. Крижна, Я. В. Новохатська; ред.: В. І. Борисова, І. В. Жилінкова; МОН України. - 3-є вид., переробл. і доповн. К. : Юрінком Інтер, 2011. 260 с.
2. Гриняк О. Б. Право спільної власності подружжя на житло за законодавством України: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2017. 220 с.
3. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей: монографія. К.: Видавництво Ліра.К, 2015. 628 с.
4. Мельниченко О. В. Поділ майна подружжя за законодавством України та країн Європейського Союзу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. В. Мельниченко. Київ, 2015. 20 с.
5. Мічурін Є. Обмеження щодо укладення правочинів з житлом за участю осіб, які не досягли повноліття: аспекти нотаріальної процедури // Нотаріат для вас. 2007. №7. С.9-14.
6. Нікітенко Р. С. Докази і доказування у справах окремого провадження про розірвання шлюбу // Право і суспільство. 2014. № 3. С. 86-91.
7. Нікітюк О. М. Охорона та захист права спільної власності подружжя у цивілістичному процесі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. М. Нікітюк. Київ, 2017. 20 с.
8. Простибоженко О. С. Правовий режим майна подружжя за законодавством європейських держав: порівняльно-правовий аналіз і напрямки гармонізації // Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. 2016. Т. 21, вип. 1 (28). С. 111–129. (Серія : Правознавство).
9. Простибоженко О. С. Способи поділу спільного майна подружжя: погляд на правозастосовну практику // Часопис кримінального і цивільного судочинства. 2017. № 1. С. 147–155.
10. Пилипенко Ю. О. Праворегулювання фактичних шлюбних відносин за законодавством зарубіжних країн // Право і суспільство. 2015. № 4(3). С. 104-111.
11. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
12. Процьків Н.М., Гетьманцева Н.Д. Навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю Федьковича, 2021. 148 с.
13. Сімейний кодекс України. Науково-практичний коментар / За заг. ред. Фурси С.Я. – К.:Видавець Фурса С.Я.:КНТ, 2008. 1248 с.

14. Самілик Л. О. Охорона і захист дитини в умовах сучасного сімейного права // Карпатський правничий часопис. 2016. № 12. С. 52–59.
15. Самілик Л. О. Проблеми забезпечення належного виконання зобов'язань зі сплати аліментів // Порівняльно-аналітичне право. 2015. № 6. С. 85–88.
16. Самілик Л.О., Ковальчук О.С. Інститут медіації як альтернативна форма вирішення спорів про розлучення. Порівняльно-аналітичне право. 2020. №1. С.168-171.
17. Чеховська І. В. Соціальний захист одиноких матерів: аналіз основних положень законодавства // Актуальні проблеми сучасності : міжнародний юридичний вісник (теорія та практика). 2017. № 1 (5). С. 191–201.
18. Чеховська І. В. Сурогатне материнство: теоретико-правові підходи до розуміння // Міжнародний юридичний вісник Університету ДФС України. 2017. № 6. С. 58–65.

Інформаційні ресурси Інтернет:

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
3. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Базы українського законодавства в Інтернет. URL: www.lawukraine.com.
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>

Міжнародні видання:

1. Irina Chekhovska, Lynne Marie Kohm. Child Policy & National Strength: Restoring Ukraine in the Best Interests of the Child. International Journal of the Jurisprudence of the Family. – 2018. – Т. 8. – С. 95–122. URL : https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id= 3167502
2. Chehovska I. V. Main Directions Of Optimization Of Providing Social Services System To Families In Ukraine. Issues of freedom, justice and necessary coercion in the course of the public relations regulation: periodical scientific journal of the International Academy of Science and Higher Education. The journal has British jurisdiction. (IASHE, London, UK) – 2017. – № 1. – С. 36–38.
3. Chehovska I.V. Theoretical And Methodological Approaches To Determination The Concept Of «State Family Policy»: Analysis Of Domestic And Foreign Experience. Issues of freedom, justice and necessary coercion in the course of the public relations regulation: periodical scientific journal of the International Academy of Science and Higher Education. The journal has British jurisdiction. (IASHE, London, UK). – 2016. – № 3. – С. 50–54.
4. Checa Martinez M. Study on Matrimonial Property Regimes and the Property of Unmarried Couples in Private International Law and Internal Law. National report: Spain. 46 p. European Judicial Network in civil and commercial matters. URL : http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/regimes/spanish_report_en.pdf 131
5. Ferrad F., Braat B. Property relationship between spouses. National report: France. 61 p. Commission on European Family Law. URL : <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/France-Property.pdf>.
6. Ferrad F. Grounds for Divorce and Maintenance between Former Spouses. National report: France. 62 p. Commission on European Family Law. URL : <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/France-Divorce.pdf>